

UiO : Universitetet i Oslo

En rettferdig energiomstilling

‘Fleksible strømkunder’

Tanja Winther, Professor, Leder FME Include
Senter for utvikling og miljø (SUM), UiO

Hvorfor Include?

- ✓ Akutt natur- og klimaproblem
- ✓ Sosiale bevegelser / sosial aksept
- ✓ Energi- og miljørettferdighet

Alle politiske partier snakker om klima og grønn politikk, men de legger ulite ting inn i begrepet rettferdig omstilling.
(Foto: Scott Heins / AFP / NTB Scanpix)

Kan grønn omstilling bli rettferdig?

PODCAST: Motstand mot grønn politikk kommer ofte fra grupper som mener seg urettferdig behandlet.

Erik Berge
JUGENDREKONSULTANT

Universitetet i Oslo

Include forsker på energi, mobilitet, byutvikling, kommuner osv

Nordmenns syn på strøm

Hvem er 'fleksible strømkunder'?

Sosiale aspekter og energipolitikk

Nordmenns syn på strøm

Jeg er ingen kommunist, men når det kommer til strøm så er jeg en slags kommunist. Dette er en nasjonal ting i mine øyne. Det er vårt. Det er våre elver vi har ødelagt. Det var vi som bygget dammene.

1/Nikolai, Fokusgruppe 8, Kirkenes, 2009

Gruppe 1: Knapphet håndteres av markedet

Moderator: Synes dere at vi kan bruke så mye strøm vi vil, så lenge vi betaler for det?

4|Lars: Ja, og hvis naturen blir berørt, så vil prisen øke. Da får du ikke råd til det, og det er sånn systemet virker.

Moderator (henvender seg til hele gruppen): Tror dere at prisen vil øke hvis miljøet blir belastet?

8|Helge: Ja

4|Lars: Ja

Andre: Ja

2|Kenneth: Jeg tenker at prisen bør oppfordre folk til å spare.

‘Det er urettferdig at vanlige folk blir bedt om å spare strøm’

‘Hvorfor skal vi prøve å spare når rike folk overforbruker?’

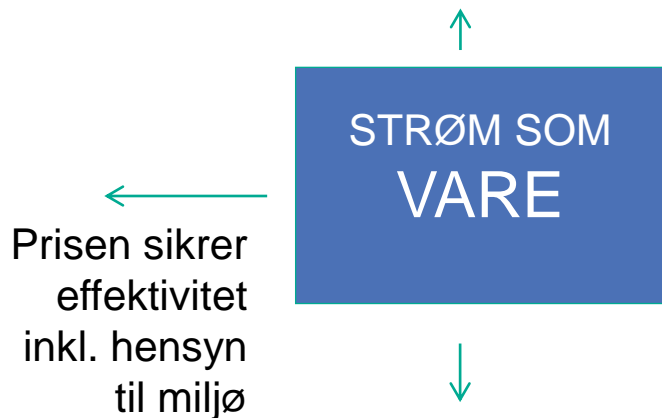
‘Jeg blir litt irritert når jeg ser disse folka som bygger hytter på mer enn 500 kvadratmeter, som har på varme overalt. Skal jeg liksom spare mens de ... Jeg synes nesten det er skammelig. Hvis alle bør spare, så må alle bidra.’

5/Inga, Fokusgruppe 5, Oslo

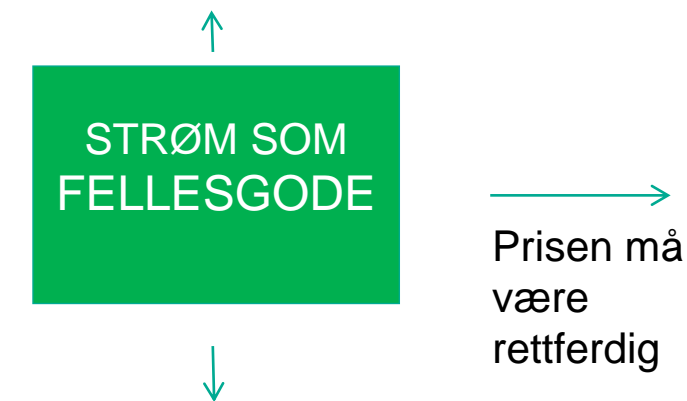
Eksport

Eksport

Ingen grense for hva som er ok forbruk

Logikk: konsument

Trenger norm for hva som er ok forbruk

Logikk: borger

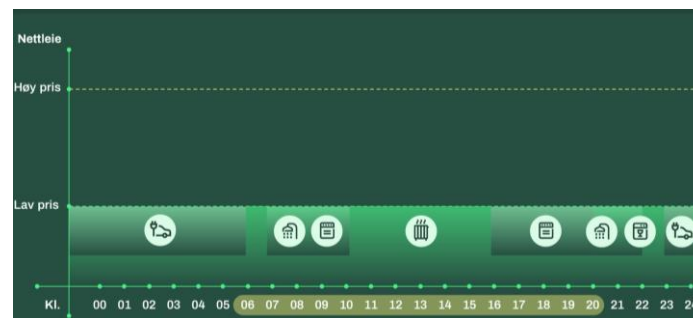
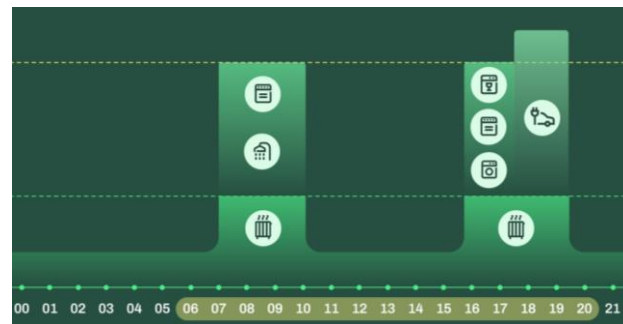
Hvem er 'fleksible strømkunder'?

Ny modell for prising av nettleie til husholdninger innført 1. juli 2022

- **Kapasitetsledd / fastledd basert på energiforbruk forrige måned**
(månedsmaks: gjennomsnitt av de tre timene med maks forbruk, målt på ulike dager)
- **Energiledd**
(gjerne høypris-timer vs lavpris-timer)

Avgifter: Elavgift 15 øre/kWh, Energifondet 1 øre/kWh, MVA 25 øre

Hva slags husholdninger vil kunne tilpasse seg og dra nytte av den nye nettleien?

‘Folk som allerede er godt stilt’:

- De rike
- De som er interessert i og har kunnskap om teknologi (styringssystemer, apper osv)
- De som har fleksibel arbeidstid, pensjonister

‘Det er rettferdig at de som bruker mest, betaler mest’ (kapasitetsledd / fastledd)

Mange uttrykte frustrasjon

Strømsystemet er allerede komplisert, ser få muligheter til å endre eget forbruk

Fleksibilitet som en form for kapital (Powells and Fell 2019)

I den større sammenhengen: Hva skal folk forholde seg til?

‘Skal jeg varme opp huset når jeg ikke trenger det, da?’

‘Er det viktigere å flytte strømbruken enn å spare energi?’

- Strømpris vs ny nettleie: hvilket prissignal skal folk følge?
- Når spotpris kan være på flere kroner, hvor mye ‘virkning’ har 7 øre/kWh?
- Folk vil ha informasjon om totalpris og hva som er grunnlaget for strømregningen
- Mange etterlyser tariff for overforbruk

Er sosiale aspekter uteglemt i energipolitikken?

- Folks grad av frustrasjon og livskvalitet (flere energifattige?) inngår ikke i kost-nytte-regnestykkene som dominerer i sektoren
- Husholdninger er ikke prototyper
- Folk med betalingsproblemer får urimelig høye kostnader (påslag ved leveringspliktig strøm)
- Staten gir mest subsidier til folk med høyt forbruk (kompensasjonsordningen)
  - Gjeninnføre tariff for overforbruk?
  - Ta (deler av) husholdningssegmentet ut av kraftmarkedet?
  - Mer inkluderende tiltak for energisparing? Kommuner/regioner mer aktivt inn?

Takk!

FME Include (2020–2027)

www.sum.uio.no/include
(uio + include)

tanja.winther@sum.uio.no